Hiponimia în terminologia nutriţională

Oana ATOMEI
Universitatea „Ştefan cel Mare" din Suceava
oananechita@yahoo.com

Abstract: Hyponymy is a lexical-semantic relation very common in specialized vocabulary. It refers to the lexical hierarchical ordering of concepts, in the genus-species type. Generally, all specialized terminology define and list concepts according to the hierarchical systems in which they are included. We analyzed the nutritional terminology of two Romanian nutrition guidelines, and we identified monolexical hyponyms as well as syntagmatic hyponymic constructions which contribute to the precise definition of nutrients, certain nutrition-related diseases and dysfunctions. We analyzed hyponymic hierarchies to highlight the rhetorical function of hypomymic units extracted from definitions, descriptions, enumerations and examples, considered resources which reflect the reality of nutritional discourse.
Keywords: *semantic relations, hyponymy, terminology, nutrition.*

Introducere

Lucrarea prezintă analiza relaţiei semantice de hiponimie în două ghiduri de nutriţie româneşti. Alegerea acestei relaţii semantice în analiza propusă se datorează faptului că aceasta formează legături importante în structurarea vocabularului de specialitate şi nu a fost până în prezent obiectul unui studiu lingvistic din domeniul nutriţiei. Obiectivele studiului sunt, pe de o parte, verificarea modului în care hiponimia este reprezentată în domeniul nutriţiei şi, în al doilea rând, determinarea modului în care cele două ghiduri conţin această relaţie semantică la nivel terminologic. În cele din urmă, intenţionăm să verificăm în ce măsură funcţia retorică a unităţilor hiponimice extrase din ghiduri oferă mijloace care să reflecte realitatea discursului nutriţional.

Context teoretic

În studiul nostru, atenţia este îndreptată asupra relaţiei hiperonim-hiponim. În acest sens, urmărim studiile lexicale din perspeciva semanticii lexicale şi a analizei discursului.

Pentru a cerceta semantica discursului de nutriţie, este nevoie de analiza profilului său lexical. Studiile teoretice lexicale au arătat că cuvintele nu apar în mod izolat, distribuite la întâmplare într-un spaţiu semantic, ci au organizare internă cu deplină semnificaţie în relaţiile complexe ale unui sistem lingvistic. Wierzbicka [1996: 3] afirmă că „limba este un instrument pentru transmiterea sensului". Sensul unui cuvânt contribuie la sensul unei propoziţii. Cruse [1986: 87] identifică patru relaţii de sens: identitatea (clasa A şi clasa B au aceiaşi membri), incluziunea (clasa B este inclusă în clasa A), suprapunerea (clasa A şi clasa B au membri comuni) şi disjuncţia (clasa A şi clasa B nu au membri comuni). Apoi, în

BDD-A28572 © 2018 Editura Universităţii din Suceava
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:52:46 UTC)

funcţie de această clasificare, ordonează relaţiile lexico-semantice (pentru care noi am inclus exemple din terminologia nutriţională), astfel: relaţiile de identitate şi incluziune sunt hiponimia (*malnutriție-marasm*), meronimia (*nutrienți-vitamine*) şi sinonimia (*glucide-carbohidrați*), în timp ce incompatibilitatea sau co-hiponimia (*legume-fructe*), co-meronimia (*pectină-celuloză*) şi antonimia (*a pierde în greutate-a lua în greutate*) sunt relaţii de opoziţie şi excludere.

Semnificaţia unui cuvânt poate include semnificaţii ale altui cuvânt, învecinat sau nu. Termenii redau un anume sens în asociere cu alte unităţi lexicale. Saussure [1971: 125-126] compară termenii cu piesele de şah şi susţine că „valoarea oricărui termen este determinată de poziția sa față de ceilalți termeni". Aceste relaţii dintre cuvinte sunt numite relaţii taxonomice şi sunt reprezentate ierarhic. „O relaţie ierarhică leagă două concepte, dintre care unul exprimă o noţiune mai generală, iar celălalt – o noţiune mai specifică" [Macovei şi Hanganu, 2013: 38]. Relaţia de hiponimie este una dintre relaţiile semantice care poate lua forma unei structuri ierarhice, pe care Cruse [1986: 112] o teoretizează şi o reprezintă grafic sub formă ramificată, respectiv neîntreruptă (Fig. 1 – a, b), unde hiperonimul este elementul superior din cadrul unei clase, în timp ce hiponimul este subordonat [Bidu-Vrânceanu, 2007: 121]. Relaţia structurală fundamentală este relaţia dominanţei pe verticală care leagă A de B şi C, apoi B de D şi E. Pe orizontală este relaţia de diferenţă care se stabileşte numai la ierarhia ramificată (B – C, D – E şi F – G).

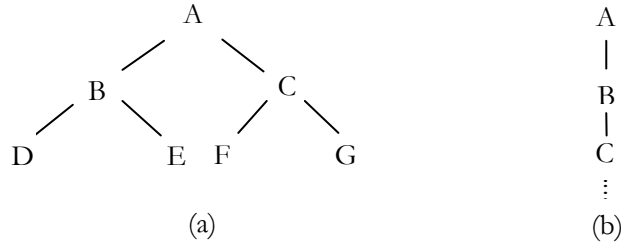

Figura 1. Ierarhia ramificată (a) şi ierarhia neîntreruptă (b) [Cruse, 1986: 112]

Relaţiile ierarhice sunt cele mai frecvente în terminologie. Eco [2002: 180] înglobează reciproc hiponimele şi hiperonimele într-un sistem-arbore care se restrânge la nivel superior spre vârf, până la „hiperonimul-patriarh". Astfel, se creează serii hiponimice pornind de la un termen-hiperonim [Anghelina, 2017: 287].

Hiperonimele sunt unităţi lexicale cu semnificaţii largi [Гак, 1986: 275], au un sens mai vag şi pot desemna un număr mai mare de obiecte [Dochinoiu, 2011: 17]. Hiperonimul este polisemantic [Lungu-Badea, 2012: 14] şi supraordonat, adică sensul său este mai larg decât termenul-cheie [Giannossa, 2012: 68] şi „inclus în sensul (sensurile) unuia sau mai multor termeni, numiți hiponime" [Bidu-Vrânceanu, 1997: 238]. Superordonarea este efectuată de specialiştii dintr-un anumit domeniu în corelaţie cu ierarhia propusă de organizarea hiponimelor, ca modalitate de ordonare a cunoştinţelor [Bidu-Vrânceanu, 2007: 137].

Hiponimele sunt cuvinte care au un înţeles specific, particular şi precis faţă de cuvântul-cheie [Giannossa, 2012: 68], sunt elemente ale unui hiperonim [Faulstich, 1995: 287], faţă de care sunt subordonate semantic [Lungu-Badea, 2012: 83], exprimă noţiuni mai înguste [Гак, 1986: 275], sunt monosemantice [Lungu-Badea, 2012: 14] şi trebuie înţelese în cadrul conceptului de includere ca un subset al hiperonimului [Rifón, 2010: 225].

Hiponimia este relaţia semantică dintre un termen generic (hiperonim) şi unul specific (hiponim), dintre clase şi membrii lor. Relaţia de hiponimie realizează o clasificare

BDD-A28572 © 2018 Editura Universităţii din Suceava
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:52:46 UTC)

ierarhică [Anghelina, 2017: 287], ce poate fi reprezentată de modelele „A este o «subclasă» a lui B" sau „A este un (fel de) B" [Chali şi Joty, 2007: 478; Pănculescu şi Bădescu, 2009: 349]. B este hiponimul lui A dacă sunt îndeplinite trei condiţii: reflexivitatea, asimetria şi tranzitivitatea [Cruse, 1986; Rifón, 2010]. Hiponimia este recunoscută drept una dintre „relaţiile paradigmatice fundamentale ale sensului în termenii cărora este structurat vocabularul" [Lyons, 1969: 453]. Traducătorii folosesc hiperonimizarea sau generalizarea pentru a reda un termen specific (hiponim) printr-un termen general (hiperonim), respectiv concretizarea sau hiponomizarea pentru a reda un termen general (hiperonim) printr-un termen specific (hiponim). Traducerea prin hiperonim poate duce la determinologizare, şi invers, prin hiponim, la terminologizare [Lungu Badea, 2012: 81-82].

Aceste premise teoretice vor stabili temeiuri adecvate pentru studiul hiponimiei în domeniul nutriţiei.

Lucrări conexe

Ne-am îndreptat atenţia către o serie de autori străini şi români care au identificat şi analizat în lucrările lor relaţia de hiponimie apărută în corpusuri de texte din diferite domenii, urmărind dacă au fost redate exemple inclusiv din terminologia nutriţională. De exemplu, Lerat [1990] ilustrează relaţia hiperonimie-hiponimie cu exemple din terminologia industriei forestiere. Mineiro et al (2006) analizează hiponimie în corpusul textual TermiNáutica şi într-un corpus lexicografic de specialitate compus din două dicţionare tehnice de referinţă în domeniul nautic din Portugalia. Rifón [2010] identifică hiponimele verbelor *a ucide* şi *a vorbi* din limba spaniolă. Giannossa [2012] analizează texte ştiinţifice preluate din revista *Scientific American* şi demonstrează că, în articolele scrise iniţial în limba italiană, repetările lexicale sunt mai puţin utilizate în favoarea hiponimelor şi hiperonimelor. Consultând WordNet, găseşte că *supermoleculă* poate fi hiperonim, respectiv *gluten*, *opsină*, *enzimă* etc. pot fi hiponime pentru termenul *proteine*, singurul termen medical analizat. Galilej [2016] studiază hiponimia în vocabularul agrar din lucrările lui Jakub Kazimierz Haur (sec. al XVII-lea). Ahmad et al [2017] identifică cinci tipuri de relaţii semantice, inclusiv hiponimia, pentru caracterizarea păsării, în opera literară *Zarzuriyyat* de Ibn Fakhar.

Galben [2008] analizează câteva aspecte ale hiponimei (în special a verbului *a face*) în limbile română şi franceză. Pănculescu şi Bădescu [2009] constată că substantivele colective pot fi descrise cu ajutorul relaţiei de hiponimie. Museanu [2010] identifică hiponimele termenilor economici *dumping* şi *titlu*. Duda [2010] analizează structura ierarhică a câmpului lexical „nenorociri majore" în limbajul jurnalistic şi arată că hiperonimelor *dezastru*, *calamitate*, *cataclism*, *catastrofă*, *flagel* şi *urgie* le corespund hiponimele *avalanşă*, *cutremur/seism*, *genocid*, *tsunami*, *uragan* şi *viitură*. Pornind de la relaţia de hiponimie, Dochinoiu [2011] analizează termenii şi sintagmele militare din limba engleză. Hometkovski [2012] analizează relaţia de hiponimie în terminologia dreptului comunitar. În studiul *Migraţie şi terminologie*, Bara [2013] constată că termenii *migraţie* şi *migrant* tind să se impună ca hiperonime, în detrimentul hiponimelor *emigraţie/imigraţie* şi *emigrant/imigrant*, deşi verbul *a migra* este un neologism. Macovei şi Hanganu [2013] stabilesc relaţia de hiponimie a conceptului *ecosistem*. Burlacu [2014] analizează hiponimia termenilor corespunzători gimnasticii actuale. Anghelina [2017] cercetează dicţionarul de referinţă pentru domeniul IT, D. ELECTROTEHN., şi prezintă câteva serii hiponimice exprimate sintagmatic. Burci [2017] identifică un complex de hiponime pentru hiperonimul *peşteră*, prin ataşarea unor substantive proprii şi comune, cu sau fără prepoziţii, adjective şi numerale. Ciolăneanu [2017] urmăreşte în ce măsură relaţia de hiponimie poate contribui la o mai bună organizare a limbajului de marketing pentru a fi mai bine înţeles.

BDD-A28572 © 2018 Editura Universităţii din Suceava
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:52:46 UTC)

În lingvistica românească se discută destul de puţin despre relaţia de hiponimie în terminologia medicală, pe care Săpoiu [2013: 16] o defineşte ca fiind „un ansamblu vast şi divers de termeni, organizat riguros în subansambluri pe baza incluziunii şi sub/supraordonării". Într-un studiu, Săpoiu [2010] analizează tipurile de hiperonime esenţiale pentru definirea termenilor medicali înregistraţi sub literele A–C în două dicţionare explicative româneşti şi alcătuieşte un corpus de hiperonime extrase din definiţiile lexicografice ale termenilor medicali. Pentru cercetătoare, marca diastratică *med.* din dicţionare, care denumeşte domeniul medicinei, este „hiperonimul cel mai general" [Săpoiu, 2010: 298], căruia termenul definit i se poate subordona. În definirea termenilor, după această marcă sau cea care desemnează un subdomeniu al medicinei (*anat.*, *fiziol.*), urmează clasarea făcută prin folosirea altor elemente: hiperonimul *boală,* o perifrază în care determinantul aparţine domeniului medicinei, un sinonim al termenului definit, clasări generale nemedicale sau un termen specializat. Săpoiu concluzionează că hiponimia devine principala modalitate lexicografică pentru definirea termenilor medicali în dicţionarele limbajului general. Staicu [2013] ilustrează hiponimia monolexicală şi cea redată prin lexicalizări sintagmatice (colocări hiperonimice), chiar şi cu trei membri, pentru hiperonimele *simptom*, *hepatită*, *boală*, *mişcare*, *nevroză*, *durere*, *afazie*, *scleroză* şi *a introduce*, apoi realizează scara ierarhică verticală a hiperonimului *reumatologie*, hiponim al termenului *medicină*, enumerând şi unele co-hiponime. Mincu [2018] analizează hiponimia în terminologia medicală exemplificând raporturile ierarhice care se stabilesc între câteva din subdomeniile medicinei, considerate hiperonime (anatomie, clinică, farmacie, cardiologie, gastrologie şi neurologie) şi hiponimele lor.

Corpus şi abordare metodologică

Pentru analiza relaţiilor semantice de hiponimie în terminologia nutriţională am ales două ghiduri de nutriţie, lucrări de referinţă în domeniu, *Ghid practic de alimentaţie în colectivităţi (intervenţii nutriţionale comunitare)* [2015], care se adresează studenţilor specializării de Nutriţie şi Dietetică, şi *Ghid pentru alimentaţie sănătoasă* [2006], care se adresează atât specialiştilor din domeniul sănătăţii, cât şi publicului larg, fiind disponibil pe site-ul Ministerului Sănătăţii. Am folosit programul Tropes (http://www.forhe.ro/Instrumente.aspx) pentru a selecta substantivele cele mai relevante şi mai des folosite în discursul nutriţional. Am recurs la extragerea manuală a termenilor (substantive) care s-au încadrat în relaţii de hiponimie. Menţionăm că, în prezent, nu există un dicţionar de nutriţie editat în limba română, prin urmare, am verificat dacă termenii extraşi se regăsesc în *Benders' Dictionary of Nutrition and Food Technology* [2006]. În cele din urmă, am folosit ontologia lexicală MultiWordNet (http://multiwordnet.fbk.eu/online/multiwordnet.php) pentru a verifica dacă termenii selectaţi se încadrează în ierarhii hiponimice. Prin acest demers, am verificat dacă hiponimia ajută la structurarea discursului nutriţional, evidenţiază termenii nutriţionali relevanţi şi îndeplineşte o funcţie retorică în lexicul nutriţional.

MultiWordNet

Specialiştii în lingvistică computaţională au fost preocupaţi de elaborarea metodelor de extragere a termenilor hiponimici din texte mari (Hearst [1992], Wilks, Slator şi Guthrie [1995], Faure şi Nedellec [1998], Pantel şi Pennacchiotti [2006], Aguilar şi Acosta [2015] etc.). De fapt, impactul cercetărilor este recunoscut odată cu crearea şi dezvoltarea WordNet [Fellbaum, 1998]. Astăzi, WordNet este utilizat pentru evaluarea rezultatelor oricărei cercetări care vizează relaţiile lexico-semantice. De la prima lansare în 1985 la Universitatea din Princeton de către psiholingvistul George Miller [Fellbaum,

BDD-A28572 © 2018 Editura Universităţii din Suceava
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:52:46 UTC)

1998], WordNet a fost actualizat în mod regulat. Deşi psihologii au ignorat în mare măsură WordNet, specialiştii în lingvistică computaţională i-au găsit utilitate. Prin urmare, acest dicţionar semantic reprezintă mai degrabă cunoaştere de cuvinte decât cunoaşterea lumii [Kantorovich, 2015: 20].

WordNet este o bază de date lexicală în limba engleză, disponibilă online, organizată conceptual, nu alfabetic, într-o manieră structurată care elimină ambiguitatea şi neclaritatea sensului cuvântului. Componente sale de bază sunt *sinseturile* (seturi de sinonime), care grupează substantive, adjective şi verbe cu acelaşi înţeles [Miller et al, 1990: 237, 240]. Sinseturile sunt interconectate prin intermediul unor relaţii conceptual-semantice şi lexicale [Kaippada, 2017: 133]. După definirea scurtă şi generală a termenului căutat, se stabilesc relaţiile semantice şi lexicale dintre acesta şi alţi termeni. Astfel, utilizatorul poate identifica hiperonime, hiponime, meronime, holonime, omonime, sinonime, antonime şi troponime (pentru verbe) ale termenului, într-o structură taxonomică. Termenul *troponim* a fost introdus de Fellbaum şi Miller [1990: 566] pentru WordNet şi desemnează înlocuirea unui verb cu sens general cu unul care are un sens particular, fiind similar cu hiponimul substantivelor [Lin et al, 2008: 13]. De exemplu, verbul *a mânca* (selectat din cele aproximativ 240 de verbe indentificate cu ajutorul programului Tropes în corpusul de texte) este specific discursului nutriţional, ca atare, adăugăm troponimele *a gusta* (cel mai folosit)*, a înfuleca, a îmbuca, a ronţăi, a devora, a se îndopa* şi *a se îmbuiba*, pe lângă exemplele *a ciuguli* şi *a se ghiftui* date de autori.

Barbu Mititelu [2013: 15-16] argumentează faptul că WordNet este un „sistem all-inclusive în reprezentarea cunoştinţelor lexicale", motivând că din această bază de date pot fi extrase mai multe tipuri de dicţionare: explicativ, sintactic, de sinonime, de antonime şi de cuvinte derivate. WordNet este considerat a fi cea mai importantă resursă disponibilă cercetătorilor în lingvistica computaţională, analiza textului şi alte domenii conexe [Bhattacharyya et al., 2010]. WordNet este atât de utilizat, încât „cuvintele *wordnet* şi *synset* au devenit substantive comune, importate prin calchiere în mai toate limbile" [Tufiş, Cristea, 2002: 141].

WordNet a fost tradus în mai multe limbi (GermaNet, DanNet, Arabic Wordnet, Croatian WordNet, BulNet, AlbaNet, Hindi Wordnet, Bengali WordNet, FinnWordNet etc.) şi s-au creat ontologii lexicale multilingve (Asian WordNet, Open Multilingual Wordnet, IndoWordNet, BalkaNet etc.). De exemplu, EuroWordNet adună limbile olandeză, italiană, spaniolă, germană, franceză, cehă şi estonă, iar MultiWordNet este tezaurul lingvistic care reuneşte limbile engleză, italiană, spaniolă, portugheză, ebraică, română şi latină. Ambele permit traducerea dintr-o limbă în alta fără a pierde semnificaţia lexicală. WordNet este popular, dar incomplet. De exemplu, în MultiWordNet, nu există cuvântul „dietă", dar putem găsi echivalente în celelalte limbi disponibile (engl. *diet*; it., sp., port. *dieta*; lat. *diaeta*). Deşi există trei baze de date în limba română disponibile online, am ales MultiWordNet (http://multiwordnet.itc.it/online/), ca modalitate de identificare a hiponimiei în cele două ghiduri de nutriţie, pentru că BalkaNet şi Romanian WordNet nu funcţionează (http://globalwordnet.org/wordnets-in-the-world/). De altfel, Romanian WordNet a fost încorporat în MultiWordnet [Tufiş et al., 2006: 342].

Hiponimia în terminologia nutriţională

În analiza noastră am identificat 45 de substantive relevante, cel mai des folosite şi care îndeplinesc rolul de hiperonim şi/sau hiponim din cele aproximativ 1200 de substantive indentificate cu ajutorul programului Tropes în corpusul de texte.

BDD-A28572 © 2018 Editura Universităţii din Suceava
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:52:46 UTC)

Redăm mai jos exemple din terminologia nutriţională, care îndeplinesc cele trei condiţii ale relaţiei hiponim-hiperonim formulate de Rifón [2010] şi Cruse [1986] şi care sunt lexicalizate într-o singură unitate (hiponimie monolexicală) sau sunt lexicalizate sintagmatic (hiponimie polilexicală).

Reflexivitatea presupune relaţia „inversă" implicită. Cu alte cuvinte, dacă A (*meniu*) este hiperonimul lui B (*meniu á la carte*), atunci B (*meniu á la carte*) este neapărat hiponimul lui A (*meniu*).

Hiponimia este asimetrică dacă A implică B, dar B nu implică A. Prin urmare, A şi B nu se pot înlocui unul cu celălalt, hiperonimele şi hiponimele nu sunt interschimbabile. De exemplu, considerăm termenul *uleiuri vegetale*, hiponim pentru *lipide*. Conform *Benders' Dictionary of Nutrition and Food Technology* [2006: 282], termenul *lipide* „este un termen general pentru grăsimi şi uleiuri (chimic, triacilgliceroli), esteri ai acizilor graşi, fosfolipide, steroizi şi terpene". În enunţul „Obezitatea reprezintă un exces de *lipide* în compoziţia corpului" [Moldovan, 2015: 96], termenul *lipide* nu poate fi înlocuit cu *uleiuri vegetale*, şi nici viceversa, în enunţul „Sunt saturate şi unele *uleiuri vegetale* precum uleiul de nucă de cocos sau de palmier" [Moldovan, 2015: 164]. Aşadar, toate uleiurile vegetale sunt lipide, în schimb, lipidele nu sunt uleiuri vegetale.

Hiponimia este tranzitivă dacă A este un hiponim al lui B şi B este un hiponim al lui C, atunci A este un hiponim al lui C. De exemplu, dacă „*acidul folic* este o *vitamină*" şi „*vitamina* este un *micronutrient*", atunci „*acidul folic* este un *micronutrient*". Astfel, folosind tranzitivitatea, relaţia de hiponimie poate fi reprezentată printr-o structură arborescentă. În structura arborelui, nivelurile inferioare conţin termeni specifici, iar nivelurile superioare conţin termeni generali.

Un termen poate fi hiperonim şi hiponim în acelaşi timp. Hiponimele care aparţin unui hiperonim şi se află pe acelaşi nivel se numesc co-hiponime [Lyons, 1977: 291]. Pitar [2009: 83, 123] numeşte aceşti termeni „izonimi" pentru că, la nivelul ocupat, aceştia au un grad identic de generalizare. În exemplul următor, se observă pe orizontală raporturi paralele ale unui gen, adică raporturi specie-specie: *vitamine liposolubile* şi *vitamine hidrosolubile* sunt hiponime pentru hiperonimul *vitamine* şi, de asemenea, sunt co-hiponime unul faţă de celălalt. La rândul lui, hiponimul *vitamine liposolubile* devine hiperonim pentru hiponimele *vitamina A, vitamina D, vitamina E* şi *vitamina K*. Doar caracteristicile specifice ale fiecărui concept fac diferenţa între hiponime. Deşi există posibilitatea de a forma lanţuri infinite de elemente, Bidu-Vrănceanu [2007: 135] specifică faptul că „relaţia de hiponimie este blocată în jos prin perifraze (prea) dezvoltate". În cercetarea noastră am înregistrat cazuri de inexistenţă a hiperonimului, atunci când termenul s-a aflat în fruntea clasificării şi cazuri de inexistenţă a hiponimului, atunci când termenul a încheiat clasificarea: *nutrienţi – macronutrienţi – proteine – anticorpi – opsonină – fibronectină*, *nutrienţi – micronutrienţi – minerale – calciu – calciu ionic* etc.

Hiperonimul este folosit pentru explicarea sensului unui hiponim în cele mai multe definiţii lexicografice ale termenilor de specialitate din orice domeniu [Bidu-Vrănceanu, 2007: 138]. În acest sens, redăm următoarele exemple de termeni din domeniul nutriţiei:

- *Anemia feriprivă*, explicată cu ajutorul hiperonimului *carenţe nutriţionale*: „*Anemia feriprivă* este una din cele mai frecvente *carenţe nutriţionale*, determinând tulburări de comportament şi o rezistenţă scăzută la infecţii." [Graur, 2006: 73]
- *Ovalbumina* şi *albumina serică*, explicate cu ajutorul hiperonimului *proteină*: „*Ovalbumina* este principala *proteină* din albuşul de ou, *albumina serică sau plasmatică* este una dintre principalele *proteine sangvine*." (trad. n.) [Bender, 2006: 11]
- *Peşte*, explicat cu ajutorul hiperonimului *aliment*: „*peştele* este un *aliment* important în dietă, datorită conţinutului în acizi graşi ω-3." [Graur, 2006: 142]

BDD-A28572 © 2018 Editura Universităţii din Suceava
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:52:46 UTC)

Pe lângă condiţiile pe care trebuie să le îndeplinească relaţia de hiponimie, urmărim în continuare câteva modalităţi de testare diagnostică propuse de Cruse [1986: 91] (coordonarea, excepţia, particularizarea şi comparaţia), exemplificând unităţi lexicale din domeniul nutriţiei, aflate în raport de hiponimie:

- coordonarea: *complicaţiile cardiovasculare* şi alte *maladii* [Graur, 2006: 116]; *cancer* şi alte *boli* [Moldovan, 2015: 162]; *ficatul* şi alte *organe* [Graur, 2006: 138]; *vitamina E* şi alte *vitamine antioxidante* [Moldovan, 2015: 52]; *apă* şi alte *lichide* [Moldovan, 2015: 80]; *pateuri* şi alte *conserve de carne sterilizate* [Moldovan, 2015: 124];
- excepţia: Cu excepţia *fierului* şi a *fluorului*, *mineralele* sunt aduse într-o cantitate adecvată de o dietă echilibrată [Graur, 2006: 70]; Necesarul de *macronutrienţi* este similar cu cel al femeilor negravide, cu excepţia necesarului de *proteine* care este crescut în sarcină [Graur, 2006: 82]; Cu excepţia *riboflavinei*, toate celelalte *vitamine* se găsesc în gălbenuş [Graur, 2006: 139]; *Brânzeturile* care premerg desertul se servesc cu vinuri roşii, excepţie făcând *telemeaua de oi* [Moldovan, 2015: 39]; aici ne referim la toate *băuturile*, cu excepţia *apei plate* sau *apei minerale* [Moldovan, 2015: 171];
- particularizarea: Renunţarea la *mese*, în special la *micul dejun* [Moldovan, 2015: 69]; consumului regulat al *meselor*, în special al *micului dejun* [Moldovan, 2015: 82]; *Antioxidanţii* şi în special *carotenoizii* ar putea încetini apariţia cataractei [Moldovan, 2015: 138]; Cei mai importanţi constituenţi ai cărnii sunt proteinele, fierul şi *vitaminele din grupul B*, în special *acidul nicotinic* [Graur, 2006: 140]; Fierul conţinut în *carne* (în special în *carnea roşie*) [Graur, 2006: 141]; *vitamine din grupul B*, în special *tiamina* [Graur, 2006: 143].

Nu există în corpusul analizat exemple de relaţii hiponimice care să includă comparaţii.

După Bidu-Vrânceanu [2007: 135-136], hiperonimele şi hiponimele pot fi termeni simpli, compuşi şi sintagmatici. Folosind dicţionarul de nutriţie şi tehnologie a alimentelor [Bender, 2006], redăm câteva exemple din terminologia nutriţională.

Termenii simpli nu sunt extraşi din structuri sintagmatice şi nici nu pot fi derivaţi cu prefixe şi prefixoide internaţionale: *actină, alaninâ, alcaloizi, arginină, bilă, bilirubină, botulism, colină, contaminanţi, constipaţie, elastină, fibrinogen, histamină, inulină, ionizare, lactază, medicament, muesli, niacină, osmoză, pasteurizare, prioni, psyllium, renină, riboflavină, secretină, seleniu, serotonină, tiramisu, tofu, vasopresină, vegan* etc. Majoritatea termenilor enumeraţi sunt ultimii în ierarhia hiponimică.

Termenii compuşi identificaţi, precum *macronutrienţi, micronutrienţi, microorganisme, microfungi, antimicrobial, antibiotic, antiacid, antiviral, antimicotic, anticoagulant, antiinflamator, antidiuretic, antidiareic, anticonvulsivant, antitoxină, antidepresiv, antiseptic, antioxidant, anticorp, antimetabolit, polifosfaţi, polizaharide, polipeptide, monozaharide, hipertensiune* etc., fac parte dintr-o ierarhie în care fiecare îndeplineşte rolul de hiperonim sau (co-)hiponim. De exemplu, termenii *macronutrienţi* şi *micronutrienţi* sunt co-hiponime ale hiperonimului *nutrienţi* şi hiperonime pentru următoarele co-hiponime: *proteine*, *lipide* şi *glucide*, respectiv *vitamine* şi *minerale*. De asemenea, majoritatea termenilor derivaţi cu prefixul *anti-* sunt co-hiponime ale hiperonimului *medicamente* şi au la rândul lor cel puţin un hiponim. Hiperonimul termenului *hipertensiune* este *boală cardiovasculară*, iar co-hiponimele sale sunt *hipertensiune secundară, hipertensiune esenţială* şi *hipertensiune malignă.*

Dintre termenii sintagmatici selectaţi enumerăm: *dietă, nutriţie, indice, anemie, acid, boală, sindrom* şi *aliment. Dietă* este un termen specific domeniului nutriţiei şi un cuvânt din limba comună tot mai des folosit. Sensul specializat al termenului este condiţionat de apartenenţa la

BDD-A28572 © 2018 Editura Universităţii din Suceava
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:52:46 UTC)

sintagme precum *dietă echilibrată, dietă hipocalorică, dietă normoglucidică, dietă hipolipidică, dietă hiperproteică, dietă hiposodată, dietă vegetariană, dietă mediteraneană, dietă macrobiotică* etc. Asemenea sintagme au statut de hiponime nutriționale și au definiții științifice pentru că se raportează la hiperonimul *dietă*, care este un termen de specialitate. Același lucru se poate spune și despre termenul *nutriție*. Hiponimele sintagmatice sunt *nutriție enterală* și *nutriție parenterală*. În definirea acestora intervin detaliile de specialitate care precizează modul de administrare a nutrienților și tipul acestora. Termenul *indice* este hiperonim pentru unul dintre cele mai folosite hiponime nutriționale, *indice de masă corporală* sau *indice Quetelet*. Alte hiponime sintagmatice ale acestui hiperonim sunt: *indice ponderal, indicele Poskitt, indicele Tuxford, indicele Benn, indice glicemic, indice de valoare nutritivă, indice de calitate nutrițională, indice refractiv, indice terapeutic, indice de gălbenuș și indice de albuș*. Hiperonimul *anemie* are patru hiponime sintagmatice de cauză nutrițională: *anemie feriprivă* (deficiență de fier), *anemie pernicioasă* (deficiență de vitamina B12), *anemie megaloblastică* (deficiență de acid folic și vitamina B12) și *anemie hemolitică* (rar, deficiență de vitamina E la prematuri). Termenul *acid* este hiperonim pentru numeroase hiponime ce denumesc compuși proprii organismului și compuși alimentari: *acid acetic, acid lactic, acid gastric, acid clorhidric, acid benzoic, acid uric, acid ascorbic, acid pantotenic, acid folic, acid carboxilic, acid oxalic, acid linoleic, acid linolenic, acid citric, acizi nucleici, acizi grași, acizi organici, acizi biliari* etc. Relevante sunt exemplele de hiponimie pe care termenul *boală* îl stabilește cu hiponimele sale care au legătură cu nutriția: *boala Addison, boala Alzheimer, boala Minamata, boala Crohn, boala Wilson, boala beriberi, boala Creutzfeldt–Jakob (boala vacii nebune), boli genetice, boli cronice netransmisibile, boli parazitare, boli degenerative, boli cardiovasculare, boli renale, boli hepatice, boli respiratorii, boli digestive, boli inflamatorii, boala celiacă, boala coronariană, boala diverticulară* etc. Următoarele hiponime ale hiperonimului *sindrom* nu se pot numi co-hiponime pentru că nu pot fi reunite într-o ierarhie comună. Lexemele care le diferențiază nu le pot situa la același nivel ierarhic, nici nu le pot așeza în diverse relații de subordonare: *sindromul alcoolismului fetal, sindrom de intestin scurt, sindrom de colon iritabil, sindrom de malabsorbție, sindromul restaurantului chinezesc, sindrom hiperkinetic, sindromul Wernicke–Korsakoff, sindromul Zollinger–Ellison*. Sintagmele dezvoltate de la termenul-hiperonim *aliment*, aflate pe același nivel (co-hiponime), pot fi diferențiate după origine (*alimente de origine animală* și *alimente de origine vegetală*), după consistență (*alimente solide* și *alimente lichide*) și după reziduul lăsat după metabolizarea lor (*alimente acide* și *alimente alcaline*). Nu pot fi considerate co-hiponime: *alimente funcționale, alimente procesate* și *alimente fără gluten*.

Funcția retorică a hiponimiei

Perechea hiperonim-hiponim este folosită în descrieri, definiții, clasificări și exemplificări, considerate de Trimble [1985] unele dintre principalele tehnici retorice ale discursului științific și tehnologic. Bazându-ne pe această teorie, extindem analiza semantică a hiponimiei prin dezvăluirea relațiilor retorice care se pot stabili între hiperonimele și hiponimele existente în organizarea discursului din ghidurile de nutriție.

O descriere generală este urmată de o descriere detaliată:

- *Vitaminele* și *mineralele* alcătuiesc laolaltă grupul *micronutrienților*, reprezentând substanțe ce nu pot fi sintetizate în organism (deci trebuie procurate prin alimentație), nu au valoare calorică și sunt necesare în cantități mici – ceea ce le deosebește de macronutrienți (proteine, lipide și glucide) – pentru a îndeplini funcții fundamentale în cadrul proceselor vitale. [Graur, 2006: 43]

Descrierea poate include enumerarea elementelor specifice aflate în raport de subordonare față de termenul general:

BDD-A28572 © 2018 Editura Universității din Suceava
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:52:46 UTC)

- *Eicosanoizii ω-6* includ *prostaglandina E1 (PGE1), prostaglandina E2 (PGE2)* şi *tromboxanul A2* [Graur, 2006: 35]
- Reglarea metabolismului energetic este asigurată de raportul existent între doi *hormoni* – *insulina* şi *glucagonul*. [Graur, 2006: 16]
- *Glucidele* fac parte din *macronutrienţi*, alături de *lipide* şi *proteine*. [Graur, 2006: 27]
- [...] *antagonişti de acid folic* (*methotrexat, aminofen, triamteren, anticonvulsivante*) [Graur, 2006: 49]
- Dintre *hexoze*, alături de *glucoză* se întâlnesc frecvent *fructoza* şi *galactoza*. [Graur, 2006: 28]

Unele hiperonime au un număr semnificativ de hiponime, fapt ce arată cât de ramificată poate fi reprezentată grafic relaţia de hiponimie:

- *Alimentele* mai frecvent subestimate (energetic – n.n.) sunt: *berea, popcorn, pizza, chips, prăjituri, napolitane, cereale gata preparate, deserturi congelate, mixturi de cărnuri* şi *condimente*. [Moldovan, 2015: 26]
- *Aminoacizii esenţiali* sunt *triptofan, izoleucina, leucina, valina, histidina, lisina, metionina, treonina* şi *fenilalanina*. [Graur, 2006: 40]
- *Aminoacizii neesenţiali* sunt *alanina, arginina, acid aspartic, asparagina, cisteina, acid glutamic, glutamina, glicina, prolina, serina* şi *tirozina*. [Graur, 2006: 40]
- Echilibrul microbiotic se restabileşte prin consum de probiotice (produse lactate acide), şi prin consum de *vegetale lactofermentate*, care conţin şi unele specii de bacterii lactice: *varză acră şi zeamă de varză acră, castraveţi, gogonele, pepene, conopidă, morcovi*. [Moldovan, 2015: 128]

Descrierea conţine construcţii cu valoare de superlativ:

- *Calciul* este cel mai bine reprezentat *mineral* în compoziţia corpului uman. [Graur, 2006: 51]
- *Zincul* este cel mai abundent *micromineral* [Graur, 2006: 57]
- [...] *acidul oleic* (C18:1 ω-9) este cel mai întâlnit *acid gras* din dietă. [Graur, 2006: 34]
- *Vitamina E* este cel mai puternic *antioxidant liposolubil* [Graur, 2006: 45]
- *Laptele* şi *produsele lactate* sunt cele mai bune *surse de calciu* [Graur, 2006: 51]

Descrierea devine funcţională atunci când se referă la efectul sau scopul termenilor hiponimici:

- [...] *băuturi răcoritoare*: *apa minerală, sucuri de fructe, de legume* (industriale sau preparate în unitate) care ramân mai mult timp în stomac, sau provoacă efecte secretorii intense, sunt socotite greu digerabile, cu mare putere de saţietate. [Moldovan, 2015: 42]
- [...] *acizii graşi polinesaturaţi* (esenţiali: *seria acizilor graşi omega 3,* cu efecte benefice, antiinflamatorii, şi *seria acizilor graşi omega 6*, cu efecte proinflamatorii) ar putea avea efecte pozitive asupra diminuării dezvoltării tumorilor. [Moldovan, 2015: 153]
- Ceaiurile de *plante* cum sunt *muşeţelul, măghiranul, lămâiţa* şi *floarea pasiunii*, băute seara înainte de culcare, prin efectul lor calmant, vor ajuta gravida cu insomnie. [Moldovan, 2015: 65]

Un hiponim poate fi subordonat mai multor hiperonime:

- *Hormonii tiroxina* şi *noradrenalina* sunt principalii *reglatori ai metabolismului*. [Moldovan, 2015: 23]

BDD-A28572 © 2018 Editura Universităţii din Suceava
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:52:46 UTC)

- *Băuturile gazoase răcoritoare, dulciurile, guma de mestecat* sunt *alimente* preferate de copii şi adesea utilizate de părinţi ca *deserturi* şi *gustări*. [Moldovan, 2015: 68]
- În general, *alimentele puţin colorate* (*pâinea albă, zahărul, grăsimile, cerealele rafinate*) sunt *surse sărace de fier*. [Graur, 2006: 56]
- Hiponimele sunt, de asemenea, utilizate în exemplificări. Ideea exprimată de hiperonim este exemplificată prin menţionarea specifică a termenilor:
- *Sterolii alimentari* sunt în principal reprezentaţi de *colesterol* şi *steroli de origine vegetală (fitosteroli)*. [Graur, 2006:34]

Relaţia dintre hiponimie este frecvent descoperită în enumerări care semnalizează prezenţa co-hiponimiei. Hiperonimele sunt de obicei urmate de o enumerare a hiponimelor introduse prin *cum ar fi, precum* sau *de exemplu*:

- Alţi *hormoni*, cum ar fi *cortizolul*, *hormonul de creştere* şi *insulina*, pot influenţa în acelaşi sens metabolismul bazal. [Graur, 2006: 20]
- Acidul linoleic se găseşte în numeroase *uleiuri vegetale* cum ar fi: *uleiul de porumb, de floarea soarelui, de soia, de seminţe de bumbac*. [Graur, 2006: 35]
- Pentru a reduce riscul de apariţie a *bolilor cronice*, precum *hipertensiunea arterială, accidentul vascular cerebral, boala coronariană, diabetul zaharat de tip 2* sau diferite tipuri de *cancere*, este recomandat ca adulţii să facă cel puţin 30 de minute de activitate fizică moderată în fiecare zi a săptămânii. [Graur, 2006: 149]
- Unele *fructe* conţin cantităţi considerabile de fier, ca de exemplu *piersicile uscate, caisele uscate şi smochinele, prunele, strugurii* şi *stafidele*. [Graur, 2006: 144]

Relaţia de hiponimie este, de asemenea, utilizată în clasificări. Hiperonimele pot fi clasificate în funcţie de hiponimele lor:

- În funcţie de comportamentul lor în diverse soluţii, *vitaminele* sunt clasificate în *liposolubile* (*A, D, E* şi *K*) şi *hidrosolubile* (*vitaminele din grupul B* şi *vitamina C*). [Graur, 2006: 43]

Diferite descrieri pot fi combinate, astfel încât un hiperonim poate avea unul sau mai multe hiponime, care la rândul lor devin hipronime pentru alte hiponime.

Clasificarea şi enumerarea se combină în:

- După gradul de polimerizare, *glucidele* se clasifică în trei grupe principale: *zaharuri (mono-* şi *dizaharide), oligozaharide* şi *polizaharide (digerabile – amidon* şi *nedigerabile – fibre alimentare)*. [Graur, 2006: 28]

Descrierea şi clasificarea se combină în:

Fibrele alimentare se clasifică în două mari categorii în funcţie de solubilitatea lor în fluide:

- *fibre alimentare solubile*, care se dizolvă în fluide şi măresc volumul conţinutului intestinal; includ *pectina, mucilagiile, gumele*;
- *fibre alimentare insolubile*, ce nu se dizolvă în fluide şi de aceea asigură structura şi protecţia pentru plante; sunt reprezentate de *celuloză, hemiceluloză* şi *lignină*. [Graur, 2006: 32-33]

Discuţii şi concluzii

Bazându-ne pe presupunerea că relaţiile semantice ajută la structurarea discursului, aşa cum susţine teoria semantică, am extras termeni din două ghiduri de nutriţie, pe care i-am introdus în baza de date MultiWordNet pentru a descoperi în ce măsură aceştia se încadrează în relaţii de hiponimie cu alţi termeni din discurs. În aceeaşi manieră, am încercat apoi să confirm ipoteza că hiponimia ar putea evidenţia termenii din discurs

BDD-A28572 © 2018 Editura Universităţii din Suceava
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:52:46 UTC)

relevanţi pentru domeniul nutriţiei. Astfel, cu exemple edificatoare, am evidenţiat ierarhii hiponimice nutriţionale, care sunt în măsură să reflecte modul în care se structurează cunoştinţele despre nutriţie în cărţile de specialitate. Din perspectiva analizei discursului, am ilustrat cu exemple pertinente funcţia retorică a hiponimiei în lexicul specializat din ghidurile româneşti de nutriţie. Menţionăm că, indiferent de domeniul în care se încadrează corpusul de texte analizat, relaţia semantică de hiponimie are aceleaşi caracteristici şi se aplică acelaşi demers pentru alcătuirea ierarhiilor hiponimice, ceea ce diferă este lexicul, în concordanţă cu terminologia de specialitate.

În concluzie, hiponimia este importantă pentru o mai bună înţelegere a sensului termenilor de specialitate. Organizarea termenilor în ierarhii hiponimice ramificate facilitează înţelegerea acestora, întrucât atenţia este îndreptată atât pe verticală, prin relaţiile de incluziune stabilite cu termenul-hiperonim, cât şi pe orizontală, prin relaţiile de contrast dintre co-hiponime. Această modalitate de ierarhizare a termenilor conduce la o mai bună organizare şi sistematizare a terminologiei nutriţionale, conferidu-i un statut de terminologie de specialitate desprinsă din terminologia medicală şi cea gastronomică.

BIBLIOGRAFIE

Aguilar, César, Acosta, Olga, 2015. "Identification of hyponyms, hyperonyms, meronyms, and holonyms in medical texts: A cognitive approach", în Loizos Michael et al. (eds.), *Proceedings of the First Workshop on Cognitive Knowledge Acquisition and Applications, International Joint Conference on Artificial Intelligence (IJCAI)*, Buenos Aires, Argentina.

Ahmad, Hishomudin, Ghafar Norfarhana, Abdul, Bahjat, Munjid Mustafa, 2017. "Teks Prosa Zarzuriyyat Ibn Fakhaar: Analisa Korpus Bertema Berdasarkan Teori Medan Makna", în *Journal of Islamic, Social, Economics and Development*, 2(3), p.21-31.

Anghelina, Alexandru Dan, 2017. „Termenul – modalităţi de interpretare. Caracteristici ale terminologiei IT", în Stanciu Istrate, Maria, Răuţu, Daniela (eds.), *Lucrările celui de-al şaselea Simpozion Internaţional de lingvistică*, Bucureşti, 29-30 mai 2015, Secţiunea Lexicologie, lexicografie, frazeologie, Bucureşti, Editura Univers Enciclopedic Gold, p. 283-291.

Bara, Mariana, 2013. „Migraţie şi terminologie", în Botoşineanu, Luminiţa, Butnaru, Daniela, Ichim, Ofelia, Maticiuc, Cecilia, Tamba, Elena (eds.), *Metafore ale devenirii din perspectiva migraţiei contemporane. Naţional şi internaţional în limba şi cultura română*, Iaşi, Editura Alfa, p. 13-27.

Barbu Mititelu, Verginica, 2013. „Sistemul all-inclusive în reprezentarea cunoştinţelor lexicale", în Ichim, Ofelia (coord.), *Tradiţie/ inovaţie – identitate/ alteritate: paradigme în evoluţia limbii şi culturii române,* Iaşi, Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza", p. 9-18.

Bender, David A., 2006. *Benders' dictionary of nutrition and food technology*, Eighth edition, England, Woodhead Publishing Limited, 550 p.

Bidu-Vrânceanu, Angela, Călăraşu, Cristina, Ionescu-Ruxăndoiu, Liliana, Mancaş, Mihaela, Pană Dindelegan, Gabriela, 1997. *Dicţionar general de ştiinţe ale limbii*, Bucureşti, Editura Ştiinţifică, 573 p.

Bidu-Vrănceanu, Angela, 2007. *Lexicul specializat în mişcare. De la dicţionare la texte,* Bucureşti, Editura Universităţii din Bucureşti, 265 p.

Burci, Iustina, 2017. "Generalities and particularities of "the cave" denominations within toponymy", în Boldea, Iulian, Sigmirean, Cornel (eds.), *Debating Globalization. Identity, Nation and Dialogue.* Section: Language and Discourse, Tîrgu Mureş, Arhipelag XXI Press, p. 227-234.

Burlacu, Daniela, 2014. "The phrase - a fundamental designation type in artistic gymnastics", în Boldea, Iulian (coord.), *Communication, Context, Interdisciplinarity,* Studies and Articles, Volume III, Section: Language and Discourse, Tîrgu Mureş, „Petru Maior" University Press, p. 677-685.

Chali, Yllias, Joty, Shafiq R., 2007. "Word sense disambiguation using lexical cohesion", în *Proceedings of the 4th International Conference on Semantic Evaluations*, Prague, p. 476-479.

BDD-A28572 © 2018 Editura Universităţii din Suceava
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:52:46 UTC)

Ciolăneanu, Roxana, 2010. „Hiponimia ca modalitate de organizare şi descriere definiţională în limbajul de marketing", în *Analele Universităţii „Dunărea de Jos" din Galaţi*, Fascicula XXIV, Lexic comun/ Lexic specializat, anul III, nr. 1 (3), p. 149-153.

Cruse, Alan D., 1986. *Lexical Semantics*, Cambridge, Cambridge University Press, 310 p.

Dochinoiu (Fuiorea), Elena, 2011. *Terminologia militară engleză ca dimensiune esenţială a limbajului specializat*, teză de doctorat (rezumat), Universitatea „Babeş-Bolyai" Cluj-Napoca.

Duda, Gabriela, 2010. „Semantica dezastrului", în *Analele Universităţii „Dunărea de Jos" din Galaţi*, Fascicula XXIV, Lexic comun/ Lexic specializat, anul III, nr. 1 (3), p. 161-175.

Eco, Umberto, 2002. *În căutarea limbii perfecte*, trad. din lb. italiană de Dragoş Cojocaru, Iaşi, Editura Polirom, 304 p.

Faulstich Enilde, 1995. "Socioterminologia: mais que um método de pesquisa, uma disciplina", în *Ciência da Informação*, Brasília, vol 24, número 3, set./dez., p. 281-288.

Faure, David, Nédellec, Claire, 1998. "A Corpus-based Conceptual Clustering Method for Verb Frames and Ontologies", în *Proceedings of the LREC: Workshop on adapting lexical and corpus resources to sublanguages and applications*, Granada, Spania, Language Resources and Evaluation Conferences, p. 5-12.

Fellbaum, Christiane, Miller, George A., 1990. "Folk psychology or semantic entailment? Comment on Rips and Conrad (1989)", în *Psychological Review*, vol 97(4), oct., p. 565-570.

Fellbaum, Christiane (ed.), 1998. *WordNet: An Electronic Lexical Database*, MIT Press, Cambridge, 423 p.

Galben, Raisa, 2008. „Hiperonimul *a face/faire* în limbile română şi franceză", în *Studia Universitatis,* Revistă Ştiinţifică a Universităţii de Stat din Moldova, Seria „Ştiinţe umanistice", Lingvistică şi Literatură, nr. 10 (20), p. 71-74.

Giannossa, Leonardo, 2012. *A Corpus-Based Investigation of Lexical Cohesion in EN & IT Non-Translated Texts and in IT Translated Texts*, PhD Thesis, Kent State University, 182 p.

Graur, Mariana (coord.), 2006. *Ghid pentru alimentaţia sănătoasă*, Iaşi, Editura Performantica, 173 p.

Hearst, Marti, 1992. "Automatic Acquisition of Hyponyms from Large Text Corpora", în *Proceedings of the Fourteenth International Conference on Computational Linguistics*, Nantes, France, ACL Publications, p. 539-545.

Hometkovski, Ludmila, 2012. *Taxonomia paradigmatică și sintagmatică în terminologia dreptului comunitar: Conceptul bazei de date terminologice*, monografie, Chişinău, Universitatea Liberă Internaţională din Moldova, 198 p.

Kantorovich, Tatiana Valeria, 2015. *From Talking Animal to Talking Machine. Lexical semantic relations in WordNet*, B.A. Essay in English, University of Iceland, 21 p.

Lerat, Pierre, 1990. «L'hyperonymie dans la structuration des terminologies», în *Languages*, v. 25, p. 79-86.

Lin, Shu-yen, Su, Cheng-chao, Lai, Yu-da, Yang, Li-chin, Hsieh, Shu-kai, 2008. *Measuring Text Readability by Lexical Relations Retrieved from WordNet*, în *Proceedings of the 20th Conference on Computational Linguistics and Speech Processing, Rocling Computation Linguistics Conference and Journal (ROCLING/IJCLCLP)*, september, Taipei, Taiwan, The Association for Computational Linguistics and Chinese Language Processing (ACLCLP), p. 1-17.

Lungu-Badea, Georgiana, 2012. *Mic dicţionar de termeni utilizaţi în teoria, practica şi didactica traducerii*, Timişoara, Editura Universităţii de Vest, 221 p.

Lyons, John, 1977. *Semantics*, volume 1, Cambridge University Press, 371 p.

Lyons, John, 1969. *Introduction to Theoretical Linguistics*, Cambridge University Press, 1969, p.

Macovei, Dorina, Hanganu, Aurelia, 2013. „Relaţia concept–definiţie–termen ca element de bază al studiului terminologic", în *Studia Universitatis Moldaviae*, Seria „Ştiinţe umanistice", Lingvistică şi Literatură, nr. 10(70), p. 37-42.

Miller, George A., Beckwith, R., Fellbaum, Christiane, Gross, D., Miller, K. J., 1990. *Introduction to WordNet: An On-line Lexical Database*, în *International Journal of Lexicography*, 3 (4), p. 235-244.

Mincu, Eugenia, 2018. *Terminologia medicală în limba română: evoluţie şi tendinţe*, Teză de doctor habilitat în filologie, Chişinău, Institutul de Filologie, 333 p.

Mineiro, Ana, Dória, Maria, Antunes, Mafalda, Correia, Margarita, 2006. "Hiponímia e meronímia num corpus da Náutica em português europeu", în Cabré, Maria Teresa, Estopà Rosa,

BDD-A28572 © 2018 Editura Universităţii din Suceava
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:52:46 UTC)

Tebé Soriano, Carles (eds.), *La terminologia en el siglo XXI – Contribución a la Cultura de la Paz, la Diversidad y la Sostenibilidad* (Atas del IX Simpósio Iberoamericano de Terminología RITERM04), Barcelona, Institut Universitari de Lingüística Aplicada/ Universitat Pompeu Fabra, p. 361-380.

Moldovan, Geanina, Tarcea, Monica, Ruţa, Florina, Fazakas, Zita, Rus, Victoria, Martin, Adrian, Cotruţă, Smaranda, Hădmaş, Roxana, Conţiu, Liana, 2015. *Ghid practic de alimentaţie în colectivităţi (intervenţii nutriţionale comunitare)*, UMF Tîrgu Mureş, 177 p.

Museanu, Elena, 2010. „Definiţii alternative ale termenilor economici", în *Analele Universităţii „Dunărea de Jos" din Galaţi*, Fascicula XXIV, Lexic comun/ Lexic specializat, anul III, nr. 1 (3), p. 77-84.

Pantel, Patrick, Pennacchiotti, Marco, 2006. *Espresso: Leveraging Generic Patterns for Automatically Harvesting Semantic Relations*, în *Proceedings of the 21st International Conference on Computational Linguistics and 44th Annual Meeting of the Association for Computational Linguistics*, Sydney, Australia, ACL Publications, p. 113-120.

Pănculescu, Dorina, Bădescu, Ilona, 2009. „Holo-meronimia. Expresia ei în dicţionarele limbii române contemporane", în *Analele Universităţii din Craiova*, Seria Ştiinţe filologice. Lingvistică, anul XXXI, nr. 1-2, p. 348-353.

Pitar, Mariana, 2009. *Manual de terminologie şi terminografie*, Timişoara, Editura Mirton, 184 p.

Rifón, Antonio, 2010. "Las relaciones semánticas: la inclusión y la exclusión en los verbos del español, Dicenda", în *Cuadernos de Filología Hispánica*, vol. 28, p. 221-246.

Saussure, Ferdinand de, 1971. *Cours de linguistique générale*, Paris, Payot, 331 p.

Săpoiu, Camelia, 2010. „Tipuri de hiperonime în definiţiile lexicografice ale termenilor medicali", în Zafiu, Rodica, Dragomirescu, Adina, Nicolae, Alexandru (eds.), *Limba română: controverse, delimitări, noi ipoteze*, Actele celui de-al 9-lea Colocviu al Catedrei de Limba Română, I, Secţiunea Lexic, semantică, terminologii, Editura Universităţii din Bucureşti, p. 297-303.

Săpoiu, Camelia, 2013. *Hiponimia în terminologia medicală: modalităţi de abordare în semantică şi lexicografie*, Piteşti, Editura Trend, 199 p.

Staicu, Simona Nicoleta, 2013. "A Hierarchic Structure of Medical Terms according to their Semantic Content", în *Studii şi cercetări de onomastică şi lexicologie* (*SCOL*), anul VI, nr. 1-2, Universitatea din Craiova, p. 215-220.

Kaippada, Sunil Chakravarthi, Deepa, Subramanian, Ambarish A., 2017. "Enabling Personalized Search and Integrity Check over Encrypted Outsourced Data with Efficiency Improvement", în *International Journal of Computer Science & Mobile Computing*, vol. 6, issue. 2, feb, p. 131-136.

Trimble, Louis, 1985. *English for Science and Technology. A Discourse Approach*, Cambridge University Press, 180 p.

Tufiş Dan, Cristea Dan, 2002. „RO-BALKANET – ontologie lexicalizată, în context multilingv, pentru limba română", în Tufiş, Dan, Filip, Florin Gh. (eds.), *Limba Română în Societatea Informaţională – Societatea Cunoaşterii*, Bucureşti, Editura Expert, p. 139-166.

Tufiş, Dan, Barbu Mititelu, Verginica, Bozianu, Luigi, Mihăilă, Cătălin, 2006. "Romanian WordNet: New Developments and Applications", în Sojka, Petr, Choi, Key-Sun, Fellbaum, Christiane, Vossen, Piek (eds.), *GWC 2006*, Proceedings, p. 337-344.

Wilks, Yorick, Slator, Brian, Guthrie, Louise, 1995. *Electric Words: Dictionaries, Computers and Meanings*, Cambridge, Mass., MIT Press, 289 p.

Wierzbicka, Anna, 1996. *Semantics: Primes and universals*, Oxford University Press, 500 p.

Гак В, 1986. *Введение во французскую филологию*, Москва, Просвещение, 183 p.

BDD-A28572 © 2018 Editura Universităţii din Suceava
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:52:46 UTC)